MAART 1988
99STE JAARGANG, NR. 1

Actieblad

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Redacteur: J. Th. Balk, Keverberg 54, 1082 BE Amsterdam *Verschijnt 4 x per jaar*

ALGEMENE LEDENVERGADERING

De leden van de Vereniging tegen de Kwakzalverij worden uitgenodigd de algemene ledenvergadering bij te wonen. Deze wordt gehouden op ZATERDAG 26 MAART 1988 en wel in het Pathologisch Instituut van de Vrije Universiteit, Boelelaan 1117 te Amsterdam. Dit instituut is gevestigd in het Academisch Ziekenhuis van de Vrije Universiteit, gelegen dicht bij de Amstelveenseweg. Aanvang 10.30 uur v.m.

Agenda: 1. Opening. 2. Jaarverslag secretaris, 3. Jaarverslag penningmeester. 4. Bestuursverkiezing. Aftredend zijn de heren C.W.Chr. Deurman te Arnhem en prof. B.S. Polak, Amsterdam. Candidaten zijn de heren C.N.M. Renckens te Hoorn, W. Valster te Rotterdam en mr. Th. Douma te Haarlem. 5. Overdracht voorzitterschap. 6. Rondvraag. 7. Sluiting.

Gaarne tot ziens op zaterdagochtend 26 maart!

PIET VROON OVER REGULIER EN ALTERNATIEF: EEN GEÏNTERESSEERDE "ANDERSDENKENDE".

door C.N.M. Renckens

In discussies over de waarde van alternatieve behandelwijzen stuit men steeds weer op de vraag of deze methoden een meetbaar effect hebben en direct aansluitend op het probleem of algemeen gebruikelijke wetenschappelijke onderzoekmethoden hier toepasbaar zijn.

Ook in het Rapport van de Commissie Muntendam is aan dit vraagstuk vrij veel aandacht besteed. De commissie stelde uit haar midden een werkgroep Onderzoek in, bestaande uit Verbrugh, Aakster, P. van Dijk en De Wit. Deze werkgroep voelde al snel de behoefte aan steun vanuit de wereld van de wetenschapsfilosofie, ook wel methodologie genoemd. Zij trok twee adviseurs aan, F.S.A.M. van Dam, klinisch psycholoog en A.D. de Groot, hoogleraar psychologie. Hoewel het uiteraard bij elk wetenschappelijk onderzoek van cruciaal belang is dat zuiver en integer wordt gewerkt en evenzeer dat de wetenschapsbeoefenaar zich houdt aan bepaalde gedragsregels, zoals voorgeschreven door de "scientific community" waartoe hij behoort, geldt dit a fortiori in de psychologie. Het is dan ook niet toevallig dat de beide adviseurs psycholoog waren. Het grote belang van methodologische zuiverheid in de psychologie is begrijpelijk. Vergeleken met natuurkunde, scheikunde en ook het grootste deel van de medische wetenschap is psychologie (en dit geldt ook voor de andere menswetenschappen) een "zachte" wetenschap, waarin theorieën veelal moeilijk toetsbaar zijn en waarin het object van onderzoek, eigenlijk de menselijke geest, zeer ingewikkeld, gevarieerd en bovendien veranderlijk is.

Wil men in de menswetenschappen betrouwbare resultaten boeken, dan is dus vooral methodologische integriteit obligaat. Anders dan medische studenten, die slechts een beperkte opleiding in de medische statistiek genieten, zuchten traditioneel dan ook studenten psychologie, sociologie e.d. onder een zwaar pakket statistiek.

(Het lijkt niet onwaarschijnlijk dat de toenemende acceptatie van de alternatieve behandelwijzen binnen met name de huisartsgeneeskunde in ons land, samenhangt met onvoldoende scholing in methodologisch denken en met het meestal ontbreken van persoonlijke ervaring met wetenschappelijk onderzoek. Maar dit terzijde.)

Briljant minderheidsadvies

Als psychologen-methodologen zich mengen in de discussie over de waarde van alternatieve behandelwijzen dan mogen de verwachtingen dus hooggespannen zijn. Dat deze constatering juist is, is al direct terug te vinden in het Rapport Muntendam. Hoewel de inbreng van Van Dam en De Groot in de uiteindelijke, veel te vergaande aanbevelingen van de commissie niet zo direct te herkennen is, deden zij voortreffelijk werk. De heer Van Dam bracht in een bijlage van het rapport een briljant minderheidsadvies uit, door Muntendam zelf als dissonant ervaren, dat in feite een groot deel van de conclusies van de commissie op losse schroeven zette. De Groot had (met vooruitziende blik?) als voorwaarde voor zijn bijdrage aan de werkzaamheden van de commissie bedongen dat hij een adviseurscommentaar als bijlage bij het eindrapport zou mogen publiceren. Hij benadrukte hierin uiteraard weer zijn bekende opvattingen over het wetenschappelijk Forum en nam met name nadrukkelijk afstand van de mogelijkheid van een alternatieve methodologie om de effecten van alternatieve behandelwijzen te onderzoeken. De beoordeling van alternatieve behandelwijzen dient, naar zijn opvatting, te geschieden door bestaande "reguliere" landelijke instanties.

Ook toen de KNMG in 1981 een commissie instelde die het commentaar op "Muntendam" ging voorbereiden, een commissie onder voorzitterschap van prof. B.S. Polak, bestuurslid van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, voelde zij al snel de behoefte aan methodologische deskundigheid. Prof. G.J. Mellenbergh, hoogleraar methodenleer psychologie aan de universiteit van Amsterdam, trad toe tot de commissie en schreef als uitvloeisel van zijn bemoeienis o.a. een uitstekend artikel in Medisch Contact (dec. '82) over wetenschapsopvattingen en alternatieve geneeswijzen.

Professor Vroon en de alterneuten

Na deze lange inleiding komen wij thans tot de hoofdpersoon van deze beschouwing, opnieuw een psycholoog met belangstelling voor geneeskunde. Piet Vroon is hoogleraar psychonomie aan de Utrechtse universiteit en geniet daarnaast bekendheid als columnist van de Volkskrant. In deze column komen geneeskunde en alternatieve behandelwijzen nogal eens ter sprake. Een zekere afkeer van, althans hoogst kritische houding ten opzichte van de officiële geneeskunde vormt in deze beschouwingen de grondhouding. Alternatieve stromingen kunnen op voorhand bij hem meer sympathie verwachten. Terwijl wij ons van zijn confraters Van Dam, De Groot en Mellenbergh maar moeilijk kunnen voorstellen dat zij bij klachten de hulp van een alterneut inroepen, ligt dit bij Vroon anders. Hij maakt daarvan ook zeker geen geheim. Juist deze eigenschap maakt hem aantrekkelijk voor organisaties van alternatieven, die zich graag vertonen met echte professors. Vroon heeft zich er ook metterdaad toe laten verleiden een spreekbeurt te vervullen op het congres van de NOVAG (Nederlandse Organisatie van Alternatieve Genezers) in 1986.
Welke conclusies trekt Vroon nu in zijn meer dan welwillende beoordeling van alternatieve behandelwijzen? Hiervan kennis te nemen is vooral interessant omdat hij uit zijn zeer leesbare columns naar voren komt als een man die met beide benen op de grond staat. Als methodologisch geschoold en kritisch psycholoog moet hij ook trouw blijven aan wetenschappelijke zuiverheid en hij geeft er in zijn publicaties ook blijk van dit inderdaad te willen doen.

Beoordeling oninvoelbare theorieën

In de loop der jaren neemt hij een groot aantal behandelwijzen onder de loep. Hoewel hij als niet-medicus af en toe een uitglijder maakt (zo suggereerde hij eens in de Volkskrant dat het eten van veel worteltjes tot anorexia nervosa kan leiden), is hij over het algemeen zeer goed geïnformeerd.
In 1981 verschijnt in Medisch Contact van zijn hand een beschouwing getiteld "Het beoordelen en veroordelen van alternatieve geneeswijzen". Hij reageert hierin op een artikel in hetzelfde blad van enkele rheumatologen, die namens de Nederlandse Vereniging van Rheumatologen hun visie gaven op enkele niet-reguliere behandelingsmethoden. Hij is het met hen eens dat deze methoden intensief en objectief moeten worden onderzocht. Daarnaast betoogt hij echter dat de vaak oninvoelbare theorieën van de

alternatieven geen grond mogen zijn om deze behandelwijzen zelf te verwerpen. Om dit te illustreren lanceert hij enkele, volgens hemzelf omstreden "interessante" verklaringsmogelijkheden van de effecten van homeopathisch verdunde oplossingen, van acupunctuur, om vervolgens te eindigen met enkele opmerkingen over de bijwerkingen van placebo's.

Kribbige ingezonden brief

Na het verschijnen van Mellenbergh's essay over de wetenschapsopvattingen en alternatieve geneeswijzen reageert hij met een ingezonden brief (Medisch Contact jan. '83). Hij wil niet pleiten voor een "methodologisch anarchisme", maar waarschuwt tegen te groot optimisme over het effect van het feitelijk toetsen van concurrerende theorieën. Het weghonen van alternatieve behandelwijzen als placebo-effect in de medische vakpers irriteert hem en hij herinnert de medici eraan dat zij veertien eeuwen de onzinnige opvattingen van Galenus over de anatomie volgden totdat Vesalius de grondslag legde voor onze huidige anatomische kennis.
Zijn eerste persoonlijk getinte cri de coeur betrof de "neuraaltherapie", waarvoor hij, gezien een gunstige persoonlijke ervaring (dit zal nog terugkeren), meer aandacht bepleit bij artsen. Hij stuurde daarover een kribbige ingezonden brief naar Medisch Contact in juli 1983. Daarna wordt over de neuraaltherapie van zijn kant niets meer vernomen.
In november 1985 krijgt, in zijn Volkskrant-column, de Moerman-arts Wiese ervan langs. Wiese, kennelijk een veelzijdig arts, maakte in die tijd reclame voor een alternatieve stroming in de psychotherapie, nl. de zgn. "rebirthing". Patiënten zouden van deze therapie, ondanks de hoge kosten, lichamelijk, mentaal, emotioneel, geestelijk, sociaal en zelfs financieel beter worden! Vroon vindt "het beleid inzake alternatieve geneeswijzen vaak opportunistisch en slecht. Als echter alles vanuit dit circuit zou worden erkend en vergoed, dan werken wij alleen nog maar voor de gezondheidszorg". In "rebirthing" ziet hij niets.

Grote toekomst voor homeopathie?

In 1986 (Volkskrant 1 maart) wijdt Vroon een column aan de homeopathie. Na enkele inleidende opmerkingen over de Zwitserse plantengroei en de geduldige bankrekening van de heer A. Vogel neemt hij een publicatie van de biochemicus Scofield uit het "Britisch Homeopathic Journal" onder de loep. De problematiek van het getal van Avogadro blijkt opnieuw onoplosbaar. Erg veel homeopathische publicaties zijn van onvoldoende kaliber en "veroordelen zichzelf", aldus Vroon. Toch voorspelt Vroon, ironisch, de homeopathie een grote toekomst. De homeopaat handelt weliswaar in placebo's, maar gaat te werk op basis van individuele diagnostiek en overtuigingskracht. Hiermee bereikt de homeopaat zijn succes.
Na een intermezzo in de vorm van een brief in Medisch Contact (maart '86) waarin hij de LSV heftige verwijten maakt over de nagestreefde specialisteninkomens, keert hij weer terug op de alternatieven.
In de Volkskrant van 17-1-'87 spreekt hij over paragnosten. Analyse van tips in de ontvoeringszaken van Van der Valk en Heineken leverde niets waardevols en wel veel tegenstrijdigheden op. Hij concludeert dat er "nauwelijks aanleiding is om paragnosten serieus te nemen bij politiewerk". Later in hetzelfde jaar bespreekt hij het Utrechtse, door WVC gesubsidieerde, onderzoek over paranormale behandeling van hoge bloeddruk: de resultaten zijn verwaarloosbaar en volgens Vroon moet deze therapie niet in het ziekenfondspakket.

Na de vitamine C religie

In het najaar van 1987 komt de vitamine C religie aan de beurt. Vroon staat positief en verwachtingsvol ten opzichte van de zogenaamde "orthomoleculaire geneeskunde", die gebruik van grote hoeveelheden vitamine C propageert als profylaxe tegen vele kwalen. Dit in navolging van Nobelprijswinnar Pauling en onze eigen dokter Moerman. Hoewel Vroon toegeeft dat gerenommeerde wetenschappelijke instituten in met name de V.S. geen nuttig effect van deze vitamine C-overconsumptie konden aantonen, blijft hij optimistisch. "De medische wetenschap besteedt, uit angst voor verlies van klandizie, expres geen aandacht aan deze methode, die de kosten van de gezondheidszorg wel eens enkele miljarden guldens per jaar (sic!) zou kunnen drukken". Vroon blijft pro forma twijfelen, maar kan de triomfantelijkheid over zijn "ontdekking" nauwelijks verhullen.
De voorlopig laatste veelbelovende alternatieve therapie waarmee Vroon kennis maakte is de orthomanipulatie. Hij schreef hierover in zijn column van 21-11-'87 in De Volkskrant. Vroon was gevallen en had last van zijn linker arm. Het ging niet over en na enkele weken bezocht Vroon een arts voor orthomanipulatie. Deze alterneuten schrijven vele kwalen toe aan scheefstand van de wervels. U begrijpt het vervolg: Vroon werd "gekraakt" en was de volgende dag genezen. Driftig op zoek naar wetenschappelijke publicaties over de behandelwijze, vindt hij wel iets, maar wordt hij gefrustreerd door "schoonheidsfoutjes" in het onderzoek. "Toch zou deze techniek veel duur medisch handelen overbodig kunnen maken".

Zo dolgraag iets anders

En zo komt Vroon naar voren als een man die zo dolgraag iets anders wil. Te verwachten valt dus zeker dat in de toekomst de nog resterende alternatieve stromingen door hem besproken c.q. beproefd zullen worden (waar blijft zijn visie op de acupunctuur?) Zijn positie is echter niet benijdenswaardig. Hij houdt niet van de reguliere geneeskunde: haar beoefenaren verdienen te veel, zijn conservatief en de gezondheiszorg is te duur. Voortzetting van zijn sisyfus-arbeid (op de alternatieve berg) zal hem echter, dat is wel zeker, keer op keer teleurstelling brengen. Alternatieve geneeswijzen zijn nu eenmaal niet bestand tegen een kritisch ana-

lyse vanuit een gezonde wetenschapsopvatting. En daarom is prof.dr. P.A. Vroon in zijn onbedwingbare maar onmogelijke liefde voor de alternatieve geneeskunde gedoemd een teleurgesteld minnaar te blijven. Wat kan Amor soms wreed zijn!

C.N.M. Renckens

P.S.: Vlak voor het ter perse gaan van dit nummer verscheen in zijn Volkskrantcolumn van 13.2.'88 Vroon's visie op de "chelatietherapie". Zijn conclusies zijn bijna voorspelbaar: "Kortom, chelatietherapie is een duistere zaak. Ik kan me dus voorstellen dat men hier bezwaar tegen heeft. Tegelijkertijd is het onduidelijk waarom bepaalde hartoperaties nog steeds op grote schaal worden gedaan.etc. etc" Daarnaast maakt hij de boefenaren van de reguliere geneeskunde een zeer ernstig verwijt, dat naar de mening van Uw referent door bestrijders van kwakzalverij alleen maar van harte kan worden ondersteund. Hij wijst erop dat reguliere artsen alternatieve behandelwijzen gewoonlijk verketteren met een beroep op het ontbreken van wetenschappelijke gegevens over het effect en de werkingsmechanismen van dergelijke behandelwijzen. "Men gaat echter een wetenschappelijke smoes verzinnen om de praktijk te legaliseren als steeds meer beroepsbeoefenaren de methode gaan gebruiken. Dit gebeurt als regel als de vierkantswortel van het aantal beroepsbeoefenaren een verketterde methode gebruikt." Als lachwekkend voorbeeld noemt Vroon de acupunctuur. Wat heeft Vroon hier gelijk en wat legt hij hier de vinger exact op de zere plek!

---o---

NIETES — WELLES

Een uitzending van de NCRV in de televisiereeks Nietes — Welles hield zich bezig met de "gevaren van de groeiende belangstelling voor het paranormale". Met Legien Kroonkamp als gesprekleidster bleek het vooral te gaan om experimenten van jeugdige spiritisten, met wonderen van glaasjes en dansende tafels mitsgaders de "gesprekken" met gestorvenen die aan het "medium" hun boodschappen doorgeven.

De gevaren daarvan werden duidelijk belichaamd door de aanwezigheid van een meisje dat met haar vader de uitzending meemaakte. Zij was door spititistische sceances — de befaamde glaasjes, de dansende tafels — psychisch helemaal in de war geraakt. Een patiënte derhalve. Maar in plaats van een bevoegd medicus had men er ene Albert van Essen bijgehaald die overigens de verstandige raad gaf dat men van spiritisme af moet blijven. Of ze nu weer in normale doen was? Ze gaf, zuinigjes, een bevestigend antwoord.

Tegenover dit slachtoffer stond iemand die het "positieve van het abnormale" zei te zien. Hij was aanhanger van het spiritisme en volgens hem had dit geleid tot een "diepe religieuze beleving". Er kwamen ook besliste tegenstanders aan het woord, zoals de Rotterdammer Wim Valster, bestuurslid van de in oprichting zijnde organisatie Skepsis die zeer duidelijk getuigde niets van paranormale zaken te geloven.

Maar er was nog wel iemand in de zaal die een paranormale ervaring zou hebben gehad: het ging over iemand die in de oorlog was zoekgeraakt. Raadpleging van een helderziende leverde de naam op van een Russische stad. En warempel — daar bleek de gezochte zich te bevinden. Drs. M. Busch van het Parapsychologisch Instituut te Utrecht was niet onder de indruk. "Je krijgt", zei ze, "altijd verhalen te horen die moeilijk vallen na te trekken".

Een slechte ervaring had iemand die vertelde te hebben geëxperimenteerd met uittreding. "En de duivel nam bezit van me", getuigde hij nu. En er waren meer klanken van jonge mensen die zich met spiritistische experimenten hadden bezig gehouden, die bepaald niet tot optimisme aanleiding gaven. Er was alle reden om met enig mededoogen deze groep van verdoolden op het scherm te zien: een trieste zaak.

Bij "Nietes — Welles" behoort ook een soort panel. Welke kwalificaties worden gebezigd voor de samenstelling van dit groepje van vijf werd ons niet helemaal duidelijk. Een soort jury van leken, die deels zeer sceptisch bleek te staan tegen allerlei paranormale beweringen, deels daar geloof aan hechtte. Maar de vraag of er gevaren zijn verbonden aan de groeiende belangstelling voor het paranormale werd duidelijk beantwoord: vier "welles", een "nietes".

Wat de persoon betreft van de deskundige op het terrein van het paranormale, drs. Martine Busch, die deelnam aan Nietes - Welles nog het volgende. Zij is bestuurslid van de Nederlandse Parapsychologie stichting. Met een medebestuurslid Douwe Bosga schreef zij een boek over waarnemingen van paragnosten in ontvoeringszaken "Natuurlijk niet bovennatuurlijk". De samenstellers betogen daarin dat ook in de foute waarnemingen van de inmiddels overleden paragnost Tholen een zweem van waarheid zat. Het boek verscheen circa vier jaar geleden.

---o---

"DOORMETEN" IN EEN SOORT FLIPPERKAST

Met de naam "universiteit" kan men alle kanten uit. Wat te denken van de — enige jaren geleden in onze kolommen al gesignaleerde — "Vrije Universiteit voor Progressieve Geneeskunde"? In de rubriek "Praktijkperikelen" in Medisch Contact wordt het optreden van deze stichting gesignaleerd. En — gebrandmerkt.

Een lijder aan longkanker zoekt, omdat de behandelende longarts curatief niets meer voor hem kan doen, hulp bij een alternatief genezer die hem verzekert dat hij kan worden genezen. Deze genezer, die zich dokter noemt is een homeopaat-heilpraktiker die van vele alternatieve markten thuis is: neuraal- en celtherapeut, electro-acupuncturist, "Doctor of Medicine". Het terrein van zijn werkzaamheid is de bovengenoemde stichting.

Bij het eerste consult werd de patiënt "doorgemeten" in een soort flipperkast. Hij moet wekelijks terugkomen voor behandeling en nadat hij voor het eerste consult *f* 175 betaalde kosten de daarna volgende consulten *f* 290. Hij krijgt geregeld een doos vol pillen, dranken en ampullen mee, en betaalt daar bedragen voor variërend van 800 tot 1200 gulden. Er wordt hem verzekerd dat hij met de handtekening van zijn huisarts achteraf vergoeding kan krijgen van het ziekenfonds. De patiënt gaat zienderogen achteruit maar telkens wordt hem verzekerd dat het lichaam in de strijd tegen de ziekte grote vorderingen maakt. Een week voor het overlijden vindt het laatste consult plaats.

De patiënt betaalde steeds contant en had, om aan zijn verplichtingen te voldoen een lening gesloten bij een bank. Toen hij overleed had hij daar een schuld van acht mille. In totaal had de behandeling door de "wonderdokter" 12000 gulden gekost.

Medisch Contact vertelt verder: De patiënt is overleden. De familie verslagen. Een klacht zullen ze niet indienen. De hulpverlening voelt zich machteloos. Het ziekenfonds probeert te bemiddelen om een regeling te treffen; een wettelijke grond voor vergoeding is niet aanwezig. De stichting Vrije Universiteit voor Progressieve geneeskunde heet nu Progressief Medisch Centrum en kan ongestraft door gaan met deze schandalige praktijken.

De stichting Vrije Universiteit voor Progressieve Geneeskunde werd in september 1984 opgericht. Zij betrok een pand aan de Velperweg 97 te Arnhem. In de uitnodiging voor de opening was sprake van therapeuten met als specialisatie degenaratieziekten" (lees kanker) Bij die opening werd een welkomstwoord gesproken door H. Oswald, die achter zijn naam de Engelse graad Ph.D. liet vermelden, waaruit valt af te leiden dat hij filosoof zou zijn. Oswald zwaaide in die tijd de scepter in een groepspraktijk van alternatieve therapeuten aan de Slimmeweg 9 te Sloten (Amsterdam). Hij was ook voorzitter voor Europa van de in de Verenigde Staten opgerichte "Freedom of Choice in Cancer Therapy". Reeds in de loop van 1985 kwam de "Vrije Universiteit voor Progressieve Geneeskunde" te Arnhem in opspraak. Op Slimmeweg 9 was ook een stichting gevestigd, die een brief zond aan apotheken ten tijde van de kernramp van Tsjernobiel. Daarin werd reclame gemaakt voor het gebruik van zeldzame aardmetalen tegen radio-actieve neerslag.

DOKTER EN KWAKZALVER

Het bestuurslid van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, dokter C.N.M. Renckens sprak op een bijeenkomst van de Koninklijke Maatschappij voor Geneeskunst Heerenveen en omstreken over "De dokter en de kwakzalver". De bijeenkomst werd gehouden in Tropenfauna te Heerenveen. Vanuit een geheel andere optiek belichtte drs. M. Lankester er "een aanzet tot vorming van een kwaliteitskader rond alternatieve geneeswijzen".

*

De onlangs overleden Franse wielrenner Jacques Anquetil was, als meer topsporters, een bijgelovig man. Na zijn overlijden vertelde zijn gewezen vrouw Janine hoe de wielrenner eens geleden had onder de voorspelling van een helderziende in 1964 dat hij de Tour de France moest opgeven in de 14e etappe. De wielrenner leefde veertien dagen in angst en zei voor het begin van de veertiende etappe tegen Janine: luister naar de radio of ik weggevoerd ben in een ambulance. Er gebeurde niets.

---o---

BAKKER KANNE MAAKTE ER EEN POTJE VAN

Akwarius in Almere importeert het: brood-drank van bakker Kanne. "Vele natuurartsen in binnen- en buitenland raden meer dan 50 pct. van alle patiënten aan het te drinken". Zo lezen wij in het vouwblaadje van Akwarius over deze natuurlijke melkzure brooddrank. En waar het al niet goed voor is! Vooral maagen darmklachten, trage stoelgang, spijsverteringsklachten, de daaruit voortkomende problemen met de huid en spanningstoestanden verdwijnen vaak als sneeuw voor de zon. Zo wordt beweerd. Die Brooddrank kan ook uitwendig worden gebruikt. Direct op de huid of toegevoegd aan het water waarmee men zich wast of baadt. Het heeft een "zuiverende en vitaliserende werking". Om de verkoop te bevorderen geeft Akwarius er nog maar een recept ook bij voor melkzure rode kool met appel. De brooddrank is, zo wordt met nadruk vermeld, geen geneesmiddel, maar het drankje "doet vaak wonderen". En de vitamine B12 die in het potje zit is voor ons bloedbeeld heel belangrijk, o.a. bij bloedarmoede. "Extra gezondheid van uw bakker", heet het dan in snorkende taal. Uw bakker? Kom nou. We kunnen ons geld beter besteden.

---o---

ALTIJD WEER DE NATUURGENEZER UIT ERMELO

Onlangs kon men in de dagbladen het bericht lezen dat de zaak tegen de natuurgenezer A.L(odewijk) uit Ermelo was verdaagd. Omdat de raadsman van L., ene mr. Verbunt, bleef vasthouden aan een door hem opgeroepen maar niet verschenen getuige-deskundige werd de rechtzitting geschorst en naderhand verdaagd.

Wie is ook weer deze A.L., die als "natuurgenezer" aanvankelijk in Harderwijk begon maar naderhand in Ermelo in een grote villa een bloeiende praktijk bleek te hebben? A.J. Lodewijkx voerde als "voedseldeskundige" het woord in de Rotterdamse Doelen toen daar in oktober 1982 een congres werd gehouden onder de weidse naam "Geneeswijzen in Nederland". Hij deed toen enige niets aan duidelijkheid te wensen overlatende uitspraken. Kanker, zo verkondigde hij, wordt gekenmerkt door melkzure gisting in de lichaamscel, een gisting die de overhand krijgt op de cel-ademhaling. "Die gestoorde ademhaling kan worden hersteld door rauwkost en volwaardige voeding".

Een paar jaar later, in de zomer van 1984 konden de Nederlanders A.J. Lodewijkx uit Ermelo op het beeldscherm zien. Hij was toen in moeilijkheden geraakt doordat hij de 26-jarige suikerpatiënt Peter Voorthuijzen uit het Zuidhollandse Piershil had behandeld. Lodewijkx leverde de suikerpatiënt voor 2008 gulden aan orthomoleculaire waar en adviseerde hem met het inspuiten van insuline op te houden. Dat ging uiteraard mis. De man uit Piershil moest in allerijl in het Dijkzigtziekenhuis te Rotterdam worden opgenomen met ernstige uitdrogingsverschijnselen, hart- maag en darmklachten.

"Hij hoort achter slot en grendel"

Het Reformatorisch Dagblad had een gesprek met Voorthuijzen, die van een wisse dood was gered. Daarbij vertelde de suikerpatiënt ook wat de internist aan zijn ziekbed, prof. dr. G. Henneman had gezegd: "Deze man — Lodewijkx — is levensgevaarlijk. Hij hoort achter slot en grendel voor hij nog meer slachtoffers maakt". Dat nam Lodewijkx niet en hij had de brutaliteit om tegen prof. Henneman een kort geding aan te spannen om de internist te dwingen zich in den vervolge van dergelijke uitspraken te onthouden. Dat kort geding verloor Lodewijkx, maar het geval kreeg veel publiciteit.

Lodewijkx maakt bij kankerpatiënten gebruik van het Moerman-dieet maar arts Moerman heeft zich van hem gedistantieerd. Een organisatie van natuurgeneeskundigen heeft hem niet als lid willen aanvaarden.

Ook de Gelderse inspecteur voor de volksgezondheid, de arts C. Huisman werd door Lodewijkx aangepakt nadat deze over hem had gezegd: hij verkoopt groentesoep en rekent daar zo'n 800 gulden voor. Ook dit kort geding verloor de natuurgenezer echter.

Thans, bijna vier jaar later, zal de rechter-commissaris te Zwolle een onderzoek instellen naar de werkwijze van Lodewijkx en de wijze waarop hij diagnoses stelt. Er is hem enige jaren geleden een dagvaarding betekend wegens het veroorzaken van zwaar lichamelijk letsel, het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst, het in voorraad hebben van geneesmiddelen die niet zijn geregistreerd. Opnieuw bracht hij juridisch geschut in stelling en liet door zijn advocaat de dagvaarding aanvechten. Dat ging door tot in hoogste instantie. Ruim een jaar geleden besliste het gerechtshof te Arnhem dat Lodewijkx in Zwolle moest terecht staan. Thans is de zaak andermaal uitgesmeerd.

In De Volkskrant vinden wij nu een nieuw element vermeld dat een rol speelt bij deze "natuurgenezer": hij is er van overtuigd dat door reguliere geneeskundigen opgegeven patiënten met Gods hulp kunnen worden genezen. Daartoe verkoopt hij hen tegen hoge prijzen vitamine-preparaten, bietesap, lijnolie e.d. Hij schrijft daar geweldige hoeveelheden van voor. Zo moet het vervuilde lichaam met natuurlijke preparaten worden gereinigd. En de portemonnaie van Lodewijkx gespekt.

Een "Adviesbureau" in Ermelo

Lodewijkx ("Adje" voor zijn vrienden) heeft voor zijn grote huis te Ermelo een bord staan met de tekst "Natuurgeneeskundig Adviesbureau". Na zijn arrestatie in verband met de affaire van de suikerpatiënt in Piershil is het een tijdlang afgeplakt geweest. Begin van de jaren tachtig maakte Lodewijkx, die van huis uit vertegenwoordiger is van een worstfirma, deel uit van een plaatselijke vereniging te Harderwijk ter ondersteuning van de Moermantherapie. Die vereniging is uit elkaar gespat. Lodewijkx ging zich toen toeleggen op de iriscopie. Iemand die hij kende keek hij eens goed in de ogen en constateerde op een dwingend-suggestieve toon: Je waterhuishouding deugt niet. Thuis gekomen werd de aangesprokene ongerust. Via zijn huisarts kreeg hij een verwijsbriefje voor de uroloog: het onderzoek leverde niets op, hij was gezond.

Toen enige jaren geleden Lodewijkx zijn nieuwe royale vestiging in Ermelo in gebruik nam was de toenmalige burgemeester van deze gemeente tegenwoordig. Hij sprak woorden van lof tot de doortastende ondernemer...

==============================

++

EEN HEILPAKTIKER IN KERKRADE

Met het Duitse diploma van "Heilpraktiker" gewapend heeft de Kerkraadse homeopaat Pieter de V. een forse praktijk opgebouwd. En meer dan honderd van zijn supporters waren opgekomen toen de man zich voor de kantonrechter te Heerlen moest verantwoorden wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst, het zelf fabrieken van medicijnen en het in voorraad houden in zijn woonstee te Hulsberg van ongeregistreerde medicijnen.

De supporterschare kon uiteraard niet verhinderen dat het recht zijn loop had. De kantonrechter veroordeelde de "Heilpraktiker-homopaat" tot een boete van 4300 gulden en een voorwaardelijke gevangenisstraf van een maand. De officier van justtie had een boete van 22.500 gulden gevorderd en twee maanden voorwaardelijke gevangenisstraf. In zijn vonnis hield de kantonrechter echter rekening met het Duitse diploma van "Heilpraktiker" — dat overigens zoals men weet al heel weinig voorstelt.

De advocaat van De V. heeft beroep aangetekend.

---o---

Bij de 9000 tips die tot zeker ogenblik het opsporingsteam in de ontvoeringszaak van Jan Gerrit Heijn hadden bereikt waren 1600 aanwijzingen van paragnosten en zieners. De "gouden tip" was er niet bij... Op 28 december j.l. publiceerde het Haalems Dagblad "Het dagboek van een ontvoeringszaak". Daarin o.m. deze opmerking: "Die dag nog contact met twee helderzienden. Beiden zeggen dat G.J. Heijn nog leeft".

*

In het Haarlemse theater-eetcafé Barbizat aan de Riviervismarkt is een aantal mini-manifestaties begonnen op paranormaal en occult gebied. Het publiek wordt er ingelicht over zaken als voetzoolreflexologie, handlezen, tarot-kaarten, en dergelijke zaken. Om er helder bij in het hoofd te blijven krijgt men bij al deze onzin geen alcoholische dranken maar wordt er uitsluitend vruchtesap geschonken.

*

Met acupunctuur, anthroposofie, manuele geneeswijze, natuurgeneeswijze en paranormale geneeswijze alsmede homeopathie houden zich thans in ons land volgens een onderzoekrapport 4100 personen bezig. In 1979 waren het er nog maar 1879. Het totaal aantal consulten was bijna $12\frac{1}{2}$ miljoen en aan consultkosten werd bijna 570 miljoen gulden betaald. Dit is circa 139.000 gulden per genezer. Bepaald geen slechte honorering voor degenen die niet eens arts zijn!

DE STAART VAN DE KOMEET

Chr. J.Meyer uit den Haag schreef een brief naar het Algemeen Dagblad: "Is het u opgevallen dat in 1912 (na het verschijnen van de komeet Halley in 1910) met de ramp van de Titanic 1500 mensen verdronken en thans na de terugkeer van deze komeet in 1985/86 weer een dergelijke scheepsramp (1500 doden of meer) in de Filippijnen?"

Voor Meyer staat het allemaal in de sterren, casu quo kometen en hij keert zich tegen "nuchterheidsmaniakken" als de astronoom prof. De Jager. Die bestuderen wel de astronomie maar niet de astrologie. Goethe aldus Meyer, deed het beter: Hij zei dat wij de zon niet kunnen waarnemen als wij dezelfde stof niet in ons oog hadden.

Overigens valt Goethe ook op andere wijze te citeren: "Die Sterne, die begehrt man nicht".

---o---

SCHRIFTELIJKE "BEWUSTWORDING" VOOR ADSPIRANT NATUURGENEZERS

Met de LOI, de Leidse Onderwijs Instellingen, kom je er wel, zo luidt de slagzin. Die LOI is een reus onder de instellingen die zich met schriftelijk onderwijs bezighouden. In Leiderdorp staat een groot zes verdiepingen hoog kantoorpand, tot de nok gevuld met die LOI, die zo'n 400 opleidingen kent en jaarlijks 100.000 cursisten inschrijft.

Men kan er een cursus volgen voor vuurwapenhandelaar, voor veeverloskunde en voor strategisch management, om maar een paar uitersten te noemen naast de gedegen kantooropleidingen en de wegen van de informatica. Een nieuwe loot aan de dikke LOI-stam is de cursus *Natuurlijk genezen*. J. van Duijvenbode van de afdeling Gezondheidszorg van de LOI verzekert ons dat die cursus heel wat biedt.

Wat is dat dan wel? Werken met kruiden, homeopathie, hydrotherapie en drukpuntmassage. Hij, Van Duijvenbode, noemt dat : "veel van wat langzaam maar zeker in de geneeskunde als uiterst gezondheidsbevorderend wordt ervaren, vindt u in deze cursus terug". "Uiterst gezondheidsbevorderend"? Dat is wel een bijzondere pretentie, heer Van Duijvenbode! Om het aantrekkelijk te maken heeft men de inhoud van de cursus gescheiden in maanddelen, betrekking hebbend op wat juist in die tijd van het jaar actueel is. Dus wintervoeten in januari, voorjaarsmoeheid in maart, zomersproeten in juni? Er zijn ook praktijkdagen waarin aandacht wordt besteed aan de drukpuntmassage. Praktische oefening is daarbij onontbeerlijk.

Vorzorgd stukje drukwerk

De cursusgids van Natuurlijk Genezen is een mooi stukje drukwerk met uiteraard een groene steunkleur. De tekst is opgevrolijkt met aardige tekeningen van planten, sierlijk over de pagina uitgezet waarbij de brandnetel niet is vergeten, want die gooit hoge ogen bij de natuurgenezers. Gabriëlle Ecury blijkt de cursusleidster te zijn. Het sleutelwoord in de cursus is,

zo verzekert zij, "bewustwording".

Eerlijkheidshalve moeten wij er aan toevoegen dat in de "studiegids" nadrukkelijk wordt gesteld dat het niet de bedoeling is op de stoel van de huisarts te gaan zitten of de reguliere geneeskunde te verdringen. "Veeleer is het de bedoeling de cursist(e) een groot aantal eenvoudige methoden en technieken san te leren waarmee hij/zij op een verantwoorde wijze de gezondheid van zichzelf en van anderen kan bevorderen." Dat klinkt heel redelijk, maar de cursus blijkt toch wel heel wat verder te gaan.

Zwangerschap en bevalling

Dat blijkt wel uit het onderdeel homeopathie, geschreven door mevrouw Mom, homeopathisch arts. Homeopathisch worden door haar zaken bekeken als ademhalingsproblemen, menstruatiepijnen, zwangerschap en bevalling, darmproblemen, kinderziekten, ischias...Problemen tijdens zwangerschap en bevalling? Het is toch niet aan te nemen dat men zich daarvoor tot een alterneut wendt? Maar dat belet niet dat Denis Binks, docent van de stichting Nippon, Nederlandse Shiatsu-school te Baarn zwangerschap en bevalling óók opsomt in zijn inhoudsopgave van het cursusdeel dat hij schreef over "drukpuntmassage". Brinks ook is degene die in het gebouw van de LOI te Leiderdorp drie praktijkdagen leidt. De cursisten krijgen daar de gelegenheid om onder zijn leiding de verschillende technieken op elkaar te oefenen, zodat zij ze "in de vingers" zullen krijgen.

Naast de drukpuntmassage" staat een bekoorlijke tekening van Vrouwenmantel, Alchemilla vulgaris — een plant die in kruidenboeken met gretigheid wordt vermeld tegen o.a. inwendige bloedingen versterking van de baarmoederspieren, witte vloed, diarrhee... Over de geneeskruiden schreef Joanne Bijlsma in het deel fytotherapie: "zij maakt u wegwijs in het land van geneeskruiden, gezonde voeding en huismiddeltjes". En kweekt zo adepten die straks op zichzelf en anderen gaan experimenteren als amateur-natuurgenezers... Want daarin ligt het grote bezwaar tegen een dergelijke cursus : zij stimuleert onkritische geesten tot een optreden gevaarlijk voor eigen en anderer gezondheid.

Wie bijvoorbeeld die lijst van onderwerpen ziet, opgesomd door Denis Binks van de Nederlandse Schiatsuschool (hij noemt o.a. hoge/lage bloeddruk, hoofdpijn, voorhoofdholte-ontsteking, hartkloppingen) ontkomt niet aan de indruk dat dit alles een gevaarlijk doktertje spelen stimuleert. Niet in de laatste plaats omdat het zo aantrekkelijk wordt voorgeschoteld. En drukpuntmassage is waarlijk niet een panacee!

Laat men toch z'n verstand gebruiken, zouden wij zo zeggen, wanneer we kennis nemen van wat Gabriëlle Ecury durft te schrijven: "De overheersende rol die ons "verstand" ten opzichte van het lichaam inneemt, wordt langzaam maar zeker teruggebracht naar meer aanvaardbare proporties".

Het kritische verstand bij "natuurlijk genezen" terugdringen? Pas op! Nuchter blijven.

VITAMINE EN IQ

Kinderen die geregeld vitaminepillen innemen, worden daardoor intelligenter. Dat beweren althans de Britten David Benton, psycholoog en Gewilym Roberts, leraar wetenschappen aan een middelbare school. In het medischwetenschappelijke blad The Lancet doen zij verslag van een onderzoek dat zij in Wales hebben gehouden. Acht maanden lang gaven zij dertig kinderen dagelijks vitaminepillen, dertig anderen een placebo en een controlegroep van nog eens dertig kinderen niets. Na die acht maanden bleek het IQ van de vitamine-kinderen gemiddeld negen punten hoger geworden dan dat van de andere groepen.

Het verslag in The Lancet heeft tot gevolg gehad, dat apothekers en supermarkten binnen de kortste keren door hun voorraden vitamine en mineralenpillen heen waren. De groothandel moet voorraden uit Amerika en het vasteland van Europa laten komen om aan de gestegen vraag te voldoen. Dit leidde tot verontrusting van medici, die aanvoeren dat zelfs al zou één vitaminepil per dag kinderen inderdaad slimmer maken, tien pillen een kind nog niet tien keer zo slim maken. Een vitamine-overdosis kan giftig zijn, waarschuwen zij.

Over de waarde van het onderzoek zijn de meningen verdeeld. Sommige voedingswetenschapers vragen zich af, wat een psycholoog en een leraar op hun terrein te zoeken hebben. Anderen zien er een bevestiging in van wat met name in de voedselarme jaren na de Tweede Wereldoorlog werd vermoed, namelijk dat kinderen die niet geregeld gezond eten, baat kunnen hebben bij vitaminepillen. En veel jongeren van vandaag groeien op met 'junk food', waarin wezenlijke voedingsbetanddelen, noodzakelijk voor de ontwikkeling van het kind, ontbreken. Aldus het bericht in Iota, de nieuwsbrief van de (jonge) Stichting voor Publieksvoorlichting over Wetenschap en Techniek.

---o---

BEREGAL

Zo nu en dan wordt in de bergen in Californië het lijk gevonden van een zwarte beer, die het slachtoffer is geworden van stropers. De buik blijkt dan open gesneden en de galblaas verwijderd te zijn. Bij Koreanen bestaat de hechte overtuiging dat de gal van een zwarte beer een geneesmiddel is tegen artritis en hoge bloeddruk. Er wonen 70.000 Koreanen in Californië zodat het er voor de zwarte beren niet best uitziet. Voor een ons verpoederde gal van de zwarte beer wordt grif een bedrag van 240 dollar betaald.

---o---